

AZ ENSZ ÉS A BÉKEFENNTARTÁS

Dr. Szabó Sándor mk. ezredes, egyetemi tanár

ZMNE HTK Műszaki hadműveleti-harcászati tanszék

„A békefenntartás nem katonáknak való munka, de csak a katonák tudják ellátni.”

Dag Hammarskjöld

A nemzetközi béke és biztonság napjainkban az emberiséget egyik legjobban foglalkoztató társadalmi kérdéssé vált.

Az elmúlt idők történelmi eseményei meggyőzően az emberiség tudtára adták, hogy az egyének, csoportok, társadalmak, szövetséges csoportok között meglévő ellentétek feloldásának módja az erővel való fenyegetés, vagy a fegyverek használata — vagyis a felek közötti fegyveres küzdelem, háború — útján nem lehetséges.

Példák sokasága bizonyítja, hogy a háborúk, az egymással szemben álló felek viszálykodásai az emberi társadalom mérhetetlen pusztulását, az áldozatok millióit hagyták és hagyják sajnós még napjainkban is maguk után.

Az esztelen pusztítás, a mérhetetlen szenvedés, a hatalmas anyagi károk rádőbbentették az emberiséget a helyzet tarthatatlanságára és konkrét gyakorlati lépések megtételére sarkallta a józanul gondolkodók többségét azzal a céllal, hogy a meglévő problémákat, érdekellentéteket békés, tárgyalásos úton rendezzék, biztosítva ezzel a nemzetközi béke megőrzését.

A tanulmány célja, hogy rövid történelmi áttekintést adjon a nemzetközi békére és biztonságra való törekvés kialakulásáról és fejlődéséről, különös tekintettel az ENSZ szerepére.

A NEMZETKÖZI BÉKÉRE ÉS BIZTONSÁGRA VALÓ TÖREKVÉS

A békés, biztonságos élet az ember hön áhított vágya évszázadok óta. Az emberiség régóta keresi az útját annak, hogy hogyan lehetne „szabályozni” a háborúkat, korlátozni az erő és fegyverek alkalmazását, vagyis azt, hogy milyen módon lehetne fenntartani a békét.

Az erő alkalmazásának korlátozására tett kísérletek a régmúlt időkre vezethetők vissza.

A kérdésekre adott elméleti válaszok, azok gyakorlati megvalósulása — a koroknak megfelelően — a társadalmi fejlődés fokaitól függően más és másként jelentkeztek.

Már négyszáz évvel ezelőtt Grotius úgy gondolta, hogy a háborúhoz való jogot korlátozni kell. Véleménye szerint csak az „igazságos” háború a megengedhető. A háború „igazságos” voltát mindenki más-más szemszögből ítélte meg¹, és így korlátozásuk is csak idea maradt.

A későbbiek során egy-egy szórványosan megjelenő elképzelést követően a tizenkilencedik század végén, a huszadik század elején kezdtek ismét foglalkozni a háborúk elkerülhetőségének lehetőségével — a biztonsággal — immár nemzetközi szinten.

A XIX. század végéig alapvetően a biztonság fogalmán az adott ország függetlenségének, területi integritásának, valamint az ország lakossága meglévő javainak védelmét értették.

A századfordulón a tudományos technikai forradalom vívmányainak elterjedése óriási lendületet adott az ipar fejlődésének, a kereskedelem kiszélesedésének, ami új piacok, nyersanyaglelőhelyek keresését tette szükségessé az iparosodó országok részére. Az erős gazdasággal, katonai hatalommal rendelkező államok — más országok rovására történő — terjeszkedése értelemszerűen vonta

---

¹ A háborút kirobbantó fél minden esetben „igazságosnak” tartja az általa kezdeményezett háborút. — a szerző megjegyzése.

maga után az érdekellentétek kialakulását, ami legtöbb esetben háborúhoz vezetett.

Századunkban két pusztító világháborúnak és közel öt évtizednek kellett eltelnie, mire a béke és biztonság kérdései nemzetközi szinten ismételten napirendre kerültek, és érdemi lépések születtek.

Az II. világháború után kialakult hidegháborús légkör azonban nem biztosított kedvező feltételeket a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához.

A kedvező feltételek csak az 1980-as évek végén a '90-es évek elején teremtődtek meg, amikor is alapvető változások mentek végbe a világon.

A kétpólusú világrendszer felbomlásával egyidőben megszűnt a kelet–nyugati szembenállás. Ennek következtében Európa geopolitikai és geostratégiai helyzete is alapvetően megváltozott. A volt szocialista országok, valamint a Varsói Szerződés felbomlása, a két német állam újraegyesítése, a Szovjetunió darabokra esése új, eddig nem látott kihívások elé állította Európát is.

Európa biztonságát napjainkban nem egy összeurópai nukleáris háború veszélye fenyegeti legjobban, — mint a rendszerváltásokat megelőzően — hanem ezen veszély csökkenésével párhuzamosan megjelenő újabb veszélyforrások (biztonsági kockázati tényezők). Ezen veszélyforrások közé kell sorolni az agresszív nacionalizmust, a területi igényeket, az etnikai-, kisebbségi ellentéteket, a gazdasági és politikai migrációt, a nemzetközi terrorizmus és bűnözés, a kábítószerek-kereskedelem, valamint az ezek kombinációi következtében keletkező konfliktusokat.

Ezek az újonnan jelentkezett veszélyforrások komplex módon hatnak és nem csak Európa, de egész világ biztonságára egyaránt.

Az átalakult környezet a már meglévő és újonnan jelentkező veszélyforrásokkal olyan helyzetet alakított ki, melynek megoldására önállóan egyetlen ország és szervezet sem képes.

A jövő biztonsága tehát csak a konszenzus alapján álló nemzetközi összefogással biztosítható. Ezen összefogás egyik megtestesítője az ENSZ, mely lehető-

ségeihez mérten a legtöbbet tett és tesz napjainkban is a nemzetközi béke és biztonság fenntartása érdekében.

AZ ENSZ BÉKEFENNTARTÓ TEVÉKENYSÉGÉNEK RÖVID TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

(A nemzetközi békefenntartó tevékenység kialakulása és fejlődése)

A nemzetközi béke és biztonság megteremtése az emberiség évszázados álma. Gyakorlati megvalósítására hosszú-hosszú idő óta törekednek több-kevesebb sikerrel. Az első jelentős sikert a „békefenntartás”² történetében az ENSZ érte el.

A békefenntartás történetét az ENSZ szakemberek két nagy korszakra bontják. Az első időszakként az 1945–1988 közötti időt jelölik meg, melyet másként a békefenntartás hidegháborús korszakának is neveznek. Az 1988-tól tartó időszakot nevezik a békefenntartás új korszakának, mert ettől az évtől indult meg egy olyan nemzetközi együttműködési folyamat, melynek következtében sokkal aktívabb, cselekvőképesebb, a válságkezelésben nagyobb szerepet és feladatokat kapó ENSZ folytathatta tevékenységét.

---

² A békefenntartás meglehetősen vegyesen használt fogalom. Mást jelent a közvélemény, és mást a szakemberek számára. A közvélemény, köznyelv valamennyi ENSZ akciót, jelenlétet békefenntartásnak nevez. A szakemberek körében is megoszlanak a vélemények az egységesen kialakított álláspont híján. Az ENSZ „UN Review of UN Peace-keeping” kiadványában a békefenntartás fogalmát az alábbiak szerint határozza meg: „olyan ENSZ akció, amelyben katonai személyek vesznek részt, de erő alkalmazására való felhatalmazás nélkül, egy adott konfliktusban a nemzetközi béke és biztonság fenntartását vagy helyreállítását szolgálva. Önkéntes akció, amelynek a felek beleegyezésén és együttműködésén kell alapulnia, az ENSZ semleges, pártatlan jelenlétével. Annak ellenére, hogy katonai személyzet vesz részt az akcióban, ezek nem fegyverrel érik el céljukat.” Ezen megfogalmazás az első generációs „békefenntartó” tevékenységekre helytálló, azonban a második generációs „békefenntartó” tevékenységekre vonatkozóan ma már nem elfogadható. A második generációs „békefenntartó” tevékenységek bonyolultsága, összetettsége miatt (preventív diplomácia, béketeremtés, békefenntartás, békekikényszerítés, békeépítés) megnevezésénél célszerű lenne a béketámogató műveletek megnevezést alkalmazni, mint általános fogalmat, amely képes magába foglalni valamennyi tevékenységi formát. Én a továbbiakban az *elsőgenerációs tevékenységekre a békefenntartás, a második generációs tevékenységekre pedig a béketámogató műveletek* megnevezést alkalmazom, éreztetve a köztük lévő alapvető különbségeket.

Az ENSZ békefenntartó tevékenységének jellemzői 1945–1988 között

Az ENSZ 1945. október 24-én hatályba lépett Alapokmánya hangsúlyozza, hogy az ENSZ alapvető célja, hogy: „fenntartsa a nemzetközi békét és biztonságot, és evégből intézkedéseket tegyen a békét fenyegető bűncselekmények megelőzésére és megszüntetésére, a támadó cselekmények vagy a béke más módon történő megbontásának elnyomására, valamint békés eszközökkel, az igazságosság és nemzetközi jog elveinek megfelelő módon rendezze vagy megoldja azokat a nemzetközi viszályokat és helyzeteket, amelyek a béke megbontására vezetnek”.

A fenti célok megvalósítása érdekében az ENSZ számos békefenntartó tevékenységet kezdeményezett és hajtott végre a különböző nemzetközi konfliktusok és válságok rendezése céljából, melyek több-kevesebb sikerrel jártak.

Az ENSZ békefenntartásra irányuló kezdeményezései kudarcának legfőbb oka, hogy a II. világháború befejezését követően a közös ellenség legyőzésével megszűnt a nagyhatalmi koalíciót összetartó erő. Egyre jobban jelentkeztek azok az ideológiai, politikai, hatalmi és katonai szembenállások, melyek lehetetlenné tették a közös fellépést a béke megőrzése érdekében.

A nagyhatalmak közötti egyetértés hiánya, az ENSZ részére felajánlandó fegyveres kontingensekről szóló tárgyalások „későbbre halasztása” rövid idő alatt megpecsételte az ENSZ Alapokmányban megfogalmazott békefenntartó tevékenység sorsát.

A fenti problémák megjelenése, majd egyre élesebbé válása következtében így sem az ENSZ, sem pedig a béke és biztonság fő szerveként kijelölt Biztonsági Tanács béke megőrző tevékenysége az elképzelt formában nem valósulhatott meg.

A „szuperhatalmak” szembenállása, valamint az atomfegyverek paritásán köztük létrejött kényes egyensúlyi helyzet azt jelentette, hogy a világ bármely táján kialakult válság — mely akár az Egyesült Államok, akár a Szovjetunió ér-

dekeit sértette — mindkét nagyhatalom számára „fontossá” vált, és azonnal megjelentek a térségben, ami előbb-utóbb úgynevezett „patthelyzet” kialakulásához vezetett, amit a nagyhatalmak rendszerint „elfogadtak”. Ez a kialakult helyzet teremtette meg a lehetőséget az ENSZ szerepvállalására. A világszervezet felismerve a lehetőségét és szükségességét fellépésének megtalálta azt a tevékenységi kört, melynek során a két szembenálló fél közé ékelődve, elfogadott semleges erőként állomásozzon és megakadályozza a konfliktus mélyülését, kiszélesedését, illetve időt adjon a szembenálló feleknek a konfliktust kiváltó okok megszüntetésére, békés rendezésére.

Ez a légkör és tevékenységi forma jellemezte az ENSZ békefenntartó tevékenységeit megalakulásától a hidegháborús időszak végéig.

Ezen időszak alatt a béke fenntartására és megőrzésére irányuló tevékenységek végrehajtását csak az ENSZ hivatalos köreinek makacs kitartása, valamint olyan békeszerető tagállamai, mint Kanada, Ausztria, Ausztrália és a skandináv országok önzetlen segítsége és a missziókban való tevőleges részvétele tette lehetővé. Az ENSZ hidegháborús időszakban végrehajtott missziói a nemzetközi közvélemény számára is egyértelműen bizonyították a békefenntartó tevékenységek létjogosultságát és szükségességét a nemzetközi béke és biztonság fenntartása, megőrzése terén.

Ezen békefenntartó műveletek közös jellemzői az alábbiakban összegezhetők:

- a békefenntartó missziókra csak az ENSZ BT vagy Közgyűlés jóváhagyásával kerülhetett sor;
- a békemissziókra csak szigorú feltételek megléte esetén adtak engedélyt (már meglévő tűzszünet, a szembenálló felek beleegyezése egy pártatlan harmadik fél jelenlétébe);
- a békefenntartásra általában az államok közötti konfliktusok megoldása során került sor (nem kellett bonyolult államon belüli polgárháborús, etnikai, vallási problémákat megoldani);

- a békét nem katonai erővel kellett fenntartani;
- a békefenntartók ennek megfelelően sokkal biztonságosabb körülmények között hajtották végre feladataikat;
- a szemben álló felek elfogadták és tiszteletben tartották a misszió mandátumát és személyzetét;
- a missziók viszonylag egyszerű, egyirányú tevékenységet láttak el, ami egyszerűbbé tette a mandátumuk meghatározását is;
- a missziók irányítása a kis létszámok és a harcászati feladatok hiánya miatt egyszerűbb volt (a feladatok irányítását a Titkárság végezte);
- a tevékenység átláthatósága, eredményeinek meghatározása a szűk mozgástér és a konkrétan behatárolt feladatok miatt viszonylag egyszerű volt;
- a békemisszióknál maximálisan érvényesítették a semlegesség és pártatlanság elvét;
- a tevékenységek kis létszámmal való ellátása miatt nem jelentett különösebb gondot a missziók összeállítása és finanszírozása.

Az ENSZ békefenntartó tevékenységének jellemzői 1988 után

A hidegháborús korszak elmúlásával megszűnt az a fajta szemlélet is, amely szerint a világ bármely részén kialakult válság azonnal a két szuperhatalom szembenállásaként „világpolitikai vagy nemzetközi rangra” emelkedett. A nagyhatalmak „érdektelensége”, be nem avatkozása ezen konfliktusokba azt eredményezte, hogy ezen konfliktusok vagy „maguktól” megoldódtak, vagy egyre jobban elmélyültek, kiszélesedtek. A válságokban érintett országok „magára hagyása”, valamint a nemzetközi légkör kedvező alakulása arra ösztönözte az ENSZ-t, hogy lehetőségeihez mérten minél hatékonyabban és eredményesebben vegyen részt a világ különböző pontjain fellángoló konfliktusok megoldásában. Az ENSZ főtitkár sikeres közvetítése az Irak-iráni háború megoldásában, a Szovjet-

unió afganisztáni kivonulásában, valamint az ENSZ namíbiai szerepvállalása azt sugallta, hogy az ENSZ képes „nagyobb” horderejű feladatok megoldására is a nemzetközi béke és biztonság fenntartása terén. Ezen elképzeléseket bizonyos mértékben azonban megcáfolták a Kambodzsában, Szomáliában és a volt Jugoszlávia területén végrehajtott kevésbé sikeresnek nevezhető missziók.

A kialakult nemzetközi politikai helyzetet tovább bonyolította az 1980-as évek végén a '90-es évek elején Közép- és Kelet Európában végbement alapvető változások is. A kétpólusú világrendszer felbomlásával megszűnt a hidegháború, a kelet–nyugati szembenállás.

Európa geopolitikai és geostratégiai helyzete alapvetően megváltozott. Amíg a bipoláris rendszer alatt Európa biztonságát egy összeurópai nukleáris háború veszélye fenyegette, addig napjainkra e veszély csökkenésével párhuzamosan újabb veszélyforrások (biztonsági kockázati tényezők) jelentek meg Európa, sőt az egész világ területén. Ezen veszélyforrások közé sorolható az agresszív nacionalizmus, a még mindig fellelhető területi igény, az etnikai-, kisebbségi ellentétek, a gazdasági és politikai migráció, a nemzetközi terrorizmus és bűnözés, a kábítószer-kereskedelem, valamint az ezek kombinációi következtében keletkezhető fegyveres konfliktusok.

Ezek az újonnan jelentkezett veszélyforrások komplex módon hatnak Európa és a világ biztonságára egyaránt.

Az átalakult környezet a már meglévő és újonnan jelentkező veszélyforrásokkal olyan helyzetet alakított ki, amelyre korábban az ENSZ sem készült fel. Az ENSZ tehát az 1980-as évek végére teljesen új kihívásokkal találta magát szemben a nemzetközi béke és biztonság fenntartása terén, melyeknél a hidegháborús korszakban alkalmazott klasszikus vagy első generációs békefenntartó tevékenységek már nem voltak eredményesen alkalmazhatók.

„A békefenntartó tevékenység korábbi, a hidegháborús korszakban bevált elvei, és elismert gyakorlata — a minimális fegyveres erővel rendelkező, kis létszámú, két szembenálló fél közé ékelődő semleges jelenlét — immár nem al-

kalmazható a hidegháborút követő konfliktusok kezelésére. Ezek legtöbbször átfogó, összetett és tartós beavatkozást és ennek megfelelően átgondolt beavatkozási, békefenntartó, békeépítő stratégiát kíván. E stratégia eszköztárának része továbbra is a klasszikus békefenntartás, de a cél immár nem egyszerűen a passzív konfliktusrendezés, hanem sokkal inkább az átgondolt, aktív konfliktus megoldás, amelynek eredménye a tartós rendezés, a béke hosszú távú fenntartása és fennmaradása, a konfliktus gyökereinek kiirtása.”³ Az ENSZ felismerve a kedvező nemzetközi légkört, az addig kialakult helyzet tarthatatlanságát, ismét kezdeményezően lépett fel a nemzetközi béke és biztonság megőrzése érdekében. Az ENSZ Közgyűlés által felkért főtitkár Boutros Boutros-Ghali kidolgozta a „Békeprogram”-ot, amely a jövő békefenntartó (béketámogató) műveleteinek alapjait rakta le.

A „Békeprogram” és annak későbbi kiegészítése átfogó képet igyekszik adni a várható jövő új kihívásairól, a lehetséges konfliktusokról és azok kezelésének módjáról a megelőző diplomáciai tevékenységtől az erő alkalmazásán át a békeépítő tevékenységig. Ugyanakkor javaslatokat fogalmaz meg a világszervezet „felkészültségének, akcióképességének” javítása érdekében, valamint arra vonatkozóan, hogy a szervezet tagállamai egyénileg mérjék fel és döntsék el, hogy miképpen és milyen mértékben képesek hozzájárulni a világszervezet közös akcióihoz önállóan, vagy valamely regionális szervezet keretében. A kidolgozott program legnagyobb figyelmet a konfliktusok megelőzésére helyezi, melyet a preventív diplomácia eszközeivel igyekszik elérni. Ugyancsak kiemelt figyelmet szentel az erő alkalmazásának, valamint a nemzeti fegyveres erők ENSZ rendelkezésére bocsátásának is a konfliktusok gyors és hatékony kezelése érdekében. Ezen fegyveres erőkre a főtitkár érvelése szerint azért van szükség, hogy a világszervezet hitelességét biztosítsák.

E gondolatoknál úgy gondolom egy kis kitérőt érdemes tennünk az ENSZ és a NATO kapcsolata vonatkozásában is. Mint köztudott a Varsói Szerződés meg-

---

³ Tisovszky János: Az ENSZ és a békefenntartás. Magyar ENSZ Társaság 1997. 8-9. oldal.

szűnésével a NATO elvesztette ellenségét. Az Észak-atlanti Szövetség 1991 novemberében új hadászati koncepciót fogadott el, melynek értelmében „a Szövetség kinyilvánította, hogy egyedi, eseti elbírálási alapon támogatja az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia (most már Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, EBESZ) békefenntartó műveleteit. 1994 januárjában ezt a szándékot megerősítették a NATO-államfők csúcstalálkozóján azon óhajjal együtt, hogy javítsák az ENSZ, az EBESZ, és a Nyugat Európai Unió (WEU) cselekvőképességét.”⁴ A Szövetség 1994-ben hozott határozata elindítja a Partnerség a Békéért (PfP) programot, amely a békefenntartásban, a kutatásban és mentésben, a humanitárius segítségnyújtásban és egyéb megegyezés szerinti műveletekben való közös részvételre ad lehetőséget. Ennek megfelelően a NATO Szövetséges Erők Európai Főparancsnoksága (SHAPE) 1994. február 28-án kiadta a NATO doktrínáját a béketámogató hadműveletekre vonatkozóan.

Visszatérve eredeti gondolatmenetünkhöz, látható hogy az ENSZ „Békeprogramja” a világ békeszerető népei között meghallgatásra és támogatásra talált, ami egyértelműen bizonyítja, hogy a különböző nemzetek és szervezetek egyre nagyobb számban készek tevékenyen is résztvenni a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában, mely ma már nem csak egy-egy állam és szervezet, hanem az emberiség egyik legfontosabb ügye is. A tevőleges részvételt és tenni akarást egyértelműen bizonyítják a béketámogató műveletek számának növekedései is. Amíg a hidegháborús korszak négy évtizede alatt a békefenntartó tevékenységek száma alig haladta meg a tizet, addig a hidegháborút követő rövid időszakban több mint harminc béketámogató művelet került végrehajtásra, illetve van folyamatban jelenleg is.

A fenti béketámogató műveleteket sokan második generációs békefenntartó tevékenységként is emlegetik.

---

⁴ NATO Szövetséges Európai Főparancsnokság doktrínája a béketámogató hadműveletekről. Honvéd Vezérkar Euro-atlanti Integrációs Munkacsoport 1996. 6. oldal.

Ezen béketámogató műveletek jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

- a békeműveletekre itt is csak az ENSZ BT vagy Közgyűlés jóváhagyásával kerülhetett sor;
- a béketámogató műveletek lehetséges változatai jelentősen kiszélesedtek:
  - preventív diplomácia;
  - béketeremtés;
  - békefenntartás;
  - konfliktust követő békeépítés;
  - humanitárius tevékenységek.
- a konfliktusok kialakulásának megelőzésében kiemelt szerepet kapott a preventív diplomácia;
- az új típusú béketámogató műveletekre az eddigiektől eltérően már nem csak az államok közötti konfliktusok rendezése során kerülhet sor, hanem bonyolult államon belüli polgárháborús, etnikai, vallási és egyéb jellegű problémák megoldása során is;
- a béke fenntartása érdekében az erő alkalmazására is sor kerülhet;
- a béketámogató műveletekben és a különböző missziókban résztvevők kockázatvállalásai jelentősen növekedtek, a feladatok végrehajtása egyre több nehézségbe ütközik;
- a szemben álló felek nem minden esetben fogadják el, tartják tiszteletben a missziók mandátumát és személyzetét;
- a missziók igen összetett (diplomáciai, politikai, katonai, polgári, humanitárius) tevékenységet hajtanak végre, ami bonyolulttá teszi a mandátumok meghatározását is;
- a missziók irányítása a nagy létszámok és az összetett feladatok miatt igen bonyolulttá vált;

- a tevékenységek átláthatósága, eredményeinek meghatározása a mozgástér kiszélesedése, a feladatok összetettsége, valamint a végrehajtók számának növekedése, vegyessé (katonai, polgári, humanitárius) válása miatt bonyolulttá, időigényessé vált;
- a béketámogató műveleteknél ma már nem minden esetben érvényesítik a semlegesség és pártatlanság elvét;
- a tevékenységek általában nagy létszámmal, aránylag hosszú időre kerülnek meghatározásra, melyek a missziók anyagi, technikai ellátása terén finanszírozási problémák megjelenését vonják maguk után;
- a konfliktusok kezelése során egyre nagyobb szerep hárul az adott térség regionális szervezeteire is, melyek hatékony együttműködést is igényelnek a konfliktus megoldásában résztvevő egyéb szervekkel, szervezetekkel;
- egyre nagyobb gondot jelent a béketámogató műveletekben résztvevő állomány toborzása, kiképzése és megfelelő felszerelésekkel való ellátása.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy az ENSZ megalakulása óta tevékenységének minden gátja és korlátja ellenére eredményesen küzdött az Alapokmányában megfogalmazott célok eléréséért, vagyis a nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért. E munka sikerességét ismerte el a Nobel-díj bizottság, amikor 1988-ban a világszervezet békefenntartó tevékenységét béke Nobel-díjjal jutalmazta.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BOUTROS Boutros-Ghali: Békeprogram. Magyar ENSZ Társaság, 1992.
2. DUANE Bratt: Assessing the Success of UN Peacekeeping Operations. International Peacekeeping, 1996. 4. szám 64–81. oldal.
3. HAROLD Rondholz: Partnerschaft für den Frieden. Europäische Sicherheit, 1995. 3. szám 44–46. oldal. Fordítás, „Partnerség a Békéért”, ZMNE könyvtár, AF/7924.
4. MALCOOLM Rifkind: Békefenntartás vagy béketeremtés. RUSI Journal, 1993. 2. szám 1–6. oldal. Fordítás, ZMNE könyvtár, AF/7704.
5. RIZA, Iqbal S.: Parameters of UN peace-keeping. RUSI Journal, 1995. 3. szám 17–20. oldal. Fordítás, „Az ENSZ békefenntartási paramétereit” ZMNE könyvtár, AF/7958.
6. TISOVSZKY János: Az ENSZ és a békefenntartás. Magyar ENSZ Társaság 1997.
7. ZILAHY Tamás: Baklövések a békefenntartásban. Magyar Honvéd, 1998. január 9-i szám 14. oldal.
8. A Magyar Köztársaság szerepe, részvétele a nemzetközi békefenntartásban 1996. Zrínyi kiadó.
9. Háborún kívüli katonai akciók (OOTW) jegyzet. USA Szárazföldi Erők Parancsnoki és Vezérkari Akadémiája Fort Leavenworth, Kansas 1995. Békefenntartó tevékenységek fejezet.
10. Internet <http://www.h-m.hu/HM/bkefennt.htm>

AZ ENSZ BÉKEFENNTARTÓ TEVÉKENYSÉGEI 1945–1988

1. sz. táblázat

MEGNEVEZÉS	FELADAT
ENSZ Különleges Bizottság a Balkánon (UNSCOB) 1947–1951.	A gerillák Görögországba irányuló határátlépésének kivizsgálása.
ENSZ Fegyverszünet-ellenőrző Szervezet (UNTSO) 1948-tól napjainkig.	A tűzszünet megsértésének figyelése az izraeli határ mentén.
ENSZ Katonai Megfigyelő Csoport Indiában és Pakisztánban (UNMOGIP) 1949-től napjainkig.	A tűzszünet felügyelete Kasmírban.
ENSZ Első Rendkívüli Hadereje (UNEF-I) 1959–1967.	Az egyiptomi és izraeli csapatok szétválasztása a Sínai-félszigeten.
ENSZ Megfigyelő Csoport Libanonban (UNOGIL) 1958.	A libanoni határ ellenőrzése a katonai felszerelések és csoportok mozgásának megakadályozása.
ENSZ-művelet Kongóban (ONUC) 1960–1964.	A belga katonai erők kivonásának segítése, katonai segítségnyújtás a polgári rend helyreállításához.
ENSZ Nyugat Új Guineai Biztonsági Hadereje (UNSF) 1962–1963.	A béke és biztonság fenntartása az UNTEA felügyelete alatt álló területen.
ENSZ Jemeni Megfigyelő Misszió (UNYOM) 1963.	Az Egyesült Arab Köztársaság és Szaud Arábia között aláírt csapatelhatárolódási egyezmény megvalósulásának ellenőrzése.
ENSZ-erők Cipruson (UNFICYP) 1964-től napjainkig.	Rendfenntartás, a görög és a török ciprióták szétválasztása, a tűzszünet betartásának ellenőrzése, ütköző zóna fenntartása.
ENSZ Főtitkár Képviselőjének Missziója a Dominikai Köztársaságban (DOMREP) 1965–1966.	A szemben álló felek között megkötött tűzszünet betartásának megfigyelése.
ENSZ Indiai-Pakisztáni Megfigyelő Misszió (UNIPOM) 1965–1966.	A tűzszünet ellenőrzése az 1965-ös indiai-pakisztáni háborút követően.
ENSZ Második Rendkívüli Hadereje (UNEF-II) 1973–1979.	Az egyiptomi és izraeli csapatok szétválasztása a Sínai-félszigeten, a tűzszünet betartásának ellenőrzése.
ENSZ Fegyvern nyugvást Megfigyelő Erők (UNDOF) 1974-től napjainkig.	A szíriai és izraeli erők szétválasztásának felügyelete a Golan-fennsíkon.
ENSZ Ideiglenes Erők Libanonban (UNIFIL) 1978-től napjainkig.	Az izraeli csapatkivonás ellenőrzése Dél Libanon területéről.

AZ ENSZ BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEI 1988–1999

2. sz. táblázat

MEGNEVEZÉS	FELADAT
ENSZ Jószolgálati Misszió Afganisztánban és Pakisztánban (UNGOMAP) 1988–1989.	Az afganisztáni helyzet rendezésére elfogadott terv megvalósításának, az ENSZ főtitkári megbízott munkájának segítése, az egyezményt sértő esetek kivizsgálása.
ENSZ Irán-Irak Megfigyelő Csoport (UNIIMOG) 1988–1991.	A tűzszünet, valamint a csapatvisszavonások felügyelete és ellenőrzése Irak-Irán között.
ENSZ Első Angolai Ellenőrző Misszió (UNAVEM-I) 1988–1991.	A kubai csapatok kivonásának ellenőrzése Angolából.
ENSZ Átmenet-segítő Csoport (UNTAG) 1989–1990.	Namíbia függetlenné válásának felügyelete.
ENSZ Közép-amerikai Misszió (UNUCA) 1989–1992.	A nicaraguai ellenállás demobilizálása, a tűzszünet felügyelete.
ENSZ Második Angolai Ellenőrző Misszió (UNAVEM-II) 1991–1995.	Az angolai kormány és az UNITA által aláírt békeszerződés betartásának felügyelete, a tűzszünet ellenőrzése.
ENSZ Irán-Kuvaiti Megfigyelő Misszió (UNIKOM) 1991-től napjainkig.	Az Öböl-háború utáni ütközőzóna megfigyelése.
ENSZ Misszió a Nyugat-szaharai Népszavazásért (MINURSO) 1991-től napjainkig.	A Marokkótól való elszakadásért kiírt népszavazás irányítása.
ENSZ El-Salvadori Misszió (ONUSAL) 1991–1995.	Az emberi jogok és a nemzeti megbékélés megfigyelése, reformok bevezetésének segítése, választások felügyelete.
ENSZ Segítő (Előkészítő) Misszió Kambodzsában (UNAMIC) 1991–1992.	A kambodzsai tűzszünet felügyelete, a lakosság segítése az aknabalesetek megelőzésében.
ENSZ Ideiglenes Közigazgatás Kambodzsában (UNTAC) 1992–1993.	A Párizsban aláírt kambodzsai rendezési terv végrehajtása.
ENSZ Védelmi Erők Jugoszláviában (UNPROFOR) 1992–1995.	A jugoszláv erők leváltása Horvátország szerb területein, a BT által védettnek nyilvánított övezeteinek biztosítása, segélyszállítmányok kísérése.
ENSZ Művelet Szomáliában (UNOSOM-I) 1992–1993.	A mogadishui tűzszünet felügyelete, humanitárius segélyszállítmányok biztosítása.

MEGNEVEZÉS	FELADAT
ENSZ Mozambiki Művelet (UNOMOZ) 1992–1995.	Segíteni a béke-megállapodásban foglaltak végrehajtását, tűzszünet ellenőrzés, a választások segítése, humanitárius segítségnyújtás.
ENSZ Ugandai-Ruandai Megfigyelő Misszió (UNOMUR) 1993–1994.	Megakadályozni a katonai segélyszállítmányok eljutását a ruandai szembenálló felekhez az ugandai határon át.
ENSZ Művelet Szomáliában (UNOSOM-II) 1993–1995.	Az addis ababai megállapodás betartásának felügyelete, humanitárius segélyszállítmányok biztosítása akár erő alkalmazásának árán is.
ENSZ Ruandai Segély Misszió (UNAMIR) 1993–1996.	Jószolgálati tevékenység, humanitárius segélyek védelme, a menekültek visszatérésének segítése.
ENSZ Megfigyelő Misszió Szomáliában (UNOMIL) 1993-tól napjainkig.	A Cotonoui béke-megállapodásban előírt tűzszüneti megállapodás, a leszerelés és az általános választások megvalósulásának ellenőrzése.
ENSZ Megfigyelő Misszió Grúziában (UNOMIG) 1993-tól napjainkig.	Tűzszünet betartásának, a nehézfegyverek biztonsági zónából történő kivonásának ellenőrzése.
ENSZ Misszió Haitin (UNMIH) 1993-tól napjainkig.	A helyi rendőrség és haderő modernizálása, kiképzésük segítése, tevékenységének ellenőrzése.
ENSZ Aouzou Övezeti Megfigyelő Csoport (UNASOG) 1994.	A líbiai katonai erők kivonásának felügyelete az aouzoui övezetből.
ENSZ Megfigyelő Misszió Tádzsikisztánban (UNMOT) 1994-től napjainkig.	A tádzsik kormány és az ellenzék által felállított vegyes bizottság munkájának segítése, felügyelete, a tűzszünet betartásának ellenőrzése, jószolgálati tevékenység végzése.
Boszniai Béketeremtő/Stabilizáló erők (IFOR/SFOR) 1995-től napjainkig.	A tűzszüneti vonalak, etnikai határok és csapatszétválasztási övezetek határai kijelölésének felügyelete. A fegyveres erők és eszközök béke elhelyezési körletekben történő visszavonásának felügyelete, szükség esetén annak kikényszerítése. Katonai vegyes bizottságok létrehozásával a vitás kérdések rendezése.
ENSZ Harmadik Angolai Ellenőrző Misszió (UNAVEM-III) 1995-től napjainkig.	Az angolai kormány és az UNITA által aláírt Lusakai Egyezmény megvalósításának elősegítése, a két fél által vállalt kötelezettségek betartásának felügyelete.

MEGNEVEZÉS	FELADAT
ENSZ Békeerők (UNPF) 1995–1996.	A jugoszláviai béketámogató missziók (UNPROFOR, UNCRO, UNPREDEP) tevékenységének összefogása, a NATO-val és egyéb érdekelt felekkel a kapcsolat tartása.
ENSZ Bizalom Helyreállító Misszió Horvátországban (UNCRO) 1995–1996.	Tűzszüneti megállapodás betartásának ellenőrzése, megfigyelői és humanitárius segítségnyújtási feladatok ellátása.
ENSZ Konfliktust Megelőző Ereje (UNPREDEP) 1995-től napjainkig.	Feladatai megegyeznek az UNPROFOR feladataival.
ENSZ Bosznia-Hercegovinai Misszió (UNMIBH) 1995-től napjainkig.	Rendőri teendők ellátása, a helyi rendőri erők felállításának, működésének segítése, felügyelete.
ENSZ Átmeneti Hatósága Kelet Szlavóniában, Baranyában és Nyugat Szerémségben (UNTAES) 1996-tól napjainkig.	A horvát-szerb megállapodás alapján biztosítani az érintett területek horvátországi békés visszacsatolását.
ENSZ Megfigyelő Misszió a Prevlaka-félszigeten (UNMOP) 1996-tól napjainkig.	A félsziget demilitarizálásának ellenőrzése.
Az ENSZ (NATO) Albániai erői (AFOR) 1999. április–szeptember	Az ENSZ jóváhagyásával, a NATO felügyelete mellett megvalósuló misszióra. Alapvető célja a menekültek ellátása, egészségének megőrzése, a járványok kialakulásának, terjedésének megelőzése, illetve megakadályozása. A NATO eddigi legnagyobb humanitárius segélyművelete.
Az ENSZ (NATO) Koszovói erői (KFOR) 1999-től (június 11-től) napjainkig.	Az ENSZ jóváhagyásával a NATO égisze alatt megvalósuló misszió, melynek célja a háború idején elüldözött mintegy egymillió ember hazatérésének az elősegítése, a lakosság életének és emberi jogainak védelme.